



Svet
Evropske unije

Bruselj, 16. junij 2023
(OR. en)

10607/23

Medinstitucionalni zadevi:
2023/0076(COD)
2023/0077(COD)

ENER 358
ENV 687
CLIMA 304
COMPET 621
CONSOM 232
FISC 126
CODEC 1123

DOPIS

Pošiljatelj:	Odbor stalnih predstavnikov (1. del)
Prejemnik:	Svet
Št. dok. Kom.:	7435/23 +ADD1 7440/23 +ADD1
Zadeva:	Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o spremembi uredb (EU) št. 1227/2011 in (EU) 2019/942 za izboljšanje zaščite Unije pred tržno manipulacijo na veleprodajnem energetske trgu Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o spremembi uredb (EU) 2019/943 in (EU) 2019/942 ter direktiv (EU) 2018/2001 in (EU) 2019/944 za izboljšanje zasnove trga električne energije v Uniji – splošni pristop

I. UVOD

1. Komisija je 14. marca 2023 predstavila predlog uredbe za izboljšanje zasnove trga električne energije v Uniji in predlog uredbe za izboljšanje zaščite Unije pred tržno manipulacijo na veleprodajnem energetske trgu.

2. Ta predloga sta nastala zaradi zelo visokih cen in nestanovitnosti na trgih električne energije v letih 2021 in 2022 ter temeljita na treh stebrih – varstvu potrošnikov, povečanju stabilnosti in predvidljivosti stroškov energije, s čimer prispevata h konkurenčnosti gospodarstva EU, in spodbujanju novih naložb v energijo.

II. TRENTNO STANJE

1. Švedsko predsedstvo je v drugi polovici marca 2023 v Delovni skupini za energijo začelo pogajanja o predlogih. Na podlagi rezultatov teh razprav je predložilo pet revizij predloga uredbe za izboljšanje zasnove trga električne energije v Uniji in predloga uredbe za izboljšanje zaščite Unije pred tržno manipulacijo na veleprodajnem energetske trgu.
2. Delo v zvezi s predlogoma je bilo v zadnjih mesecih pospešeno, o njiju pa so razpravljali tudi ministri in ministrice na seji Sveta PTE (energija) 28. marca 2023 v Bruslju, kar je služilo kot smernice za nadaljnje delo.
3. O predlogih so 31. maja razpravljali tudi na ravni Odbora stalnih predstavnikov, glavni poudarek pa je bil na dvosmernih pogodbah na razliko, razglasitvi regionalne krize ali krize na ravni Unije zaradi cen električne energije in mehanizmi za zmogljivost. Odbor je predsedstvu zagotovil politične smernice in določil usmeritev za nadaljnje delo.
4. Splošni pristop bi moral biti oblikovan na podlagi sedanje pete revizije iz dokumentov 10605/23 in 10606/23. Novo besedilo je označeno s **kreplem in podčrtanim tiskom**, črtano besedilo pa z [...]. Besedilo iz prejšnjih revizij je v **kreplem tisku**, črtano besedilo pa je označeno z [...].

III. DELO V EVROPSKEM PARLAMENTU IN DRUGIH ORGANIH UNIJE

1. V Evropskem parlamentu je glavni odgovorni za oba dosjeja Odbor za industrijo, raziskave in energetiko (ITRE). Za poročevalca/poročevalko glede predloga uredbe za izboljšanje zasnove trga električne energije v Uniji je bil imenovan poslanec EP Nicolás González Casares (S&D, Španija), glede predloga uredbe za izboljšanje zaščite Unije pred tržno manipulacijo na veleprodajnem energetske trgu pa poslanka EP Maria da Graça Carvalho (PPE, Portugalska). Parlament bi moral obe poročili sprejeti septembra 2023.
2. Evropski ekonomsko-socialni odbor in Evropski odbor regij še nista dala svojega mnenja.

IV. GLAVNI ELEMENTI KOMPROMISNEGA PREDLOGA PREDSEDSTVA

1. Države članice so podprle način, na katerega so bile razprave v Odboru stalnih predstavnikov in Delovni skupini za energijo upoštevane pri delu v zvezi s štirimi revizijami obeh predlogov.
2. Zaradi pravne varnosti in jasnosti bosta člena 2 in 3 predlagane uredbe o trgu električne energije, ki spreminjata direktivi (EU) 2018/2001 in (EU) 2019/944, ločena od navedene uredbe in bosta postala samostojna direktiva. To je pravna in tehnična prilagoditev, ki ne vpliva na vsebinske določbe predlogov.
3. Povzetek najpomembnejših sprememb:

glede predloga uredbe za izboljšanje zasnove trga električne energije v Uniji:

1. V členu 7a Uredbe je produkt za izravnavo konic, ki ga lahko naročijo in aktivirajo države članice, da bi dosegle zmanjšanje povpraševanja po električni energiji v času konic, povezan s členom 66a Direktive, v kateri je določena razglasitev regionalne krize ali krize na ravni Unije zaradi cen električne energije. Produkt je omejen na trajanje cenovne krize v skladu s členom 66a(2).

2. V členu 7b Uredbe je določeno, da lahko operaterji prenosnih sistemov in operaterji distribucijskih sistemov podatke iz namenskih merilnih naprav uporabljajo le s privolitvijo končnega odjemalca. Kadar končni odjemalec nima nameščenega pametnega števca ali kadar pametni števec končnega odjemalca ne daje potrebnih podatkov za zagotavljanje storitev prilagajanja odjema ali storitev za zagotavljanje prožnosti, operaterji prenosnih sistemov in operaterji distribucijskih sistemov sprejmejo podatke iz namenske merilne naprave, če so na voljo.
3. Do 1. januarja 2026 v členu 8 Uredbe čas zaprtja trgovanja med območji na trgu znotraj dneva ne nastopi prej kot 30 minut pred realnim časom. Vendar lahko regulativni organ posamezne države članice na zahtevo zadevnega operaterja prenosnega sistema odobri odstopanje od te zahteve, in sicer najpozneje do 1. januarja 2029, ob upoštevanju ocene učinka in akcijskega načrta za skrajšanje časa zaprtja trgovanja med območji na trgu znotraj dneva na 30 minut. To odstopanje se lahko nadalje podaljša za največ tri leta na podlagi revidiranega akcijskega načrta in ocene učinka. Najpozneje do 1. januarja 2032 čas zaprtja trgovanja med območji na trgu znotraj dneva ne nastopi prej kot v 30 minutah.
4. Kar zadeva člen 9 Uredbe, je vzpostavitev regionalnih virtualnih vozlišč zdaj predmet ocene učinka. Komisija po tej oceni sprejme izvedbeni akt, s katerim se izvaja zasnova terminskega trga Unije, ki temelji na regionalnih virtualnih vozliščih, podprtih z vsaj dolgoročnimi pravicami do prenosa, ki jih izdajo operaterji prenosnih sistemov. Ta izvedbeni akt med drugim vključuje metodologijo za opredelitev geografskega območja regionalnih virtualnih vozlišč in metodologijo za izračun referenčnih cen za regionalna virtualna vozlišča.
5. V zvezi s členom 19 Uredbe je bilo pojasnjeno, da nadomestilo zaradi zmanjšane zmogljivosti povezovalnih vodov za upravljavce naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov na morju na trgovalnem območju na morju zadeva upravljavce naprav, ki so neposredno povezani z dvema ali več trgovalnimi območji. To nadomestilo ne presega skupnega prihodka od prezasedenosti, ustvarjenega na povezovalnih vodih med zadevnimi trgovalnimi območji na morju na letni ravni.

6. V skladu s členom 19a Uredbe države članice spodbujajo uporabo pogodb o nakupu električne energije z odpravo neupravičenih ovir in nesorazmernih ali diskriminatornih postopkov ali plačil. Prav tako je bilo pojasnjeno, da lahko instrumenti za spodbujanje uporabe pogodb o nakupu električne energije med drugim vključujejo državne jamstvene sheme po tržnih cenah, zasebna jamstva ali instrumente, ki združujejo povpraševanje po pogodbah o nakupu električne energije.
7. V zvezi s členom 19b Uredbe je bilo pojasnjeno, da se dvosmerne pogodbe na razliko uporabljajo za nove naložbe, katerih cilj je pomembna nadomestitev stare zmogljivosti z novo pri obstoječih napravah za proizvodnjo električne energije, povečanje njihove zmogljivosti ali podaljšanje njihove življenjske dobe. Za prilagoditev projektom, ki so trenutno v pripravi v državah članicah, je bilo dodano ustrezno prehodno obdobje, tj. določbe tega člena se bodo uporabljale le za pogodbe v okviru neposrednih programov zaščite cen za nove naložbe v proizvodnjo, sklenjene tri leta po začetku veljavnosti te uredbe. Prehodno obdobje za hibridne naprave na morju, povezane z dvema ali več trgovalnimi območji, je pet let. Kar zadeva porazdelitev prihodkov iz pogodb na razliko, je pravo ravnovesje med omogočanjem prožnosti za države članice in vračanjem prihodkov končnim odjemalcem občutljivo. Ohrani se glavno pravilo, da se prihodki razdelijo končnim odjemalcem, vendar jih lahko države članice uporabijo tudi za financiranje stroškov neposrednih programov zaščite cen ali naložb za zmanjšanje stroškov električne energije za končne odjemalce. Delež prihodkov, razdeljenih končnim odjemalcem, ki so podjetja, ne presega skupnega deleža porabe električne energije vseh podjetij. Prerazporeditev prav tako ne posega v pravila o državni pomoči iz členov 107 in 108 PDEU. Vključena je bila še izjema za manjše obrate za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in demonstracijske projekte.
8. Kar zadeva določbe o prožnosti iz uredbe:
- na splošno so bile povezave med določbami o prožnosti iz členov 19c do 19f okrepljene in dodatno pojasnjene.

- V členu 19c Uredbe je bila podrobneje opredeljena vsebina poročila o potrebah po prožnosti sistema in pojasnjeno, da lahko poročilo sprejme drug organ ali subjekt, ki ni nacionalni regulativni organ in ki ga imenuje država članica, in da lahko ta od operaterjev prenosnih sistemov in operaterjev distribucijskih sistemov zahteva, da zagotovijo informacije. Poročilo upošteva evropsko oceno zadostnosti virov in nacionalne ocene zadostnosti. V njem se ocenijo vsaj ovire za prožnost na trgu in predlagajo ustrezni blažitveni ukrepi.
 - V členu 19d Uredbe je določeno, da okvirni nacionalni cilj velja za prožnost brez fosilnih goriv, temelji pa na poročilu v skladu s členom 19c. Države članice lahko začasne okvirne cilje opredelijo pred prvo predložitvijo poročila.
 - V členu 19e Uredbe lahko države članice uporabijo programe za podporo zagotavljanju prožnosti brez fosilnih goriv, ki jih sestavljajo plačila za razpoložljivo zmogljivost, kadar naložbe v zagotavljanje prožnosti brez fosilnih goriv ne zadostujejo za izpolnitev okvirnega nacionalnega cilja iz člena 19d. To državam članicam ne preprečuje, da svoje okvirne cilje izpolnijo na druge načine.
9. Kar zadeva mehanizme zmogljivosti, so države članice izrazile potrebo po racionalizaciji postopka odobritve. Za obravnavo pomislekov držav članic je bila dodana klavzula o pregledu, tako da Komisija najpozneje en mesec po začetku veljavnosti te uredbe predloži podrobno poročilo, v katerem oceni možnosti za racionalizacijo in poenostavitev postopkov iz poglavja IV. V zvezi s tem Komisija zahteva, da Agencija spremeni metodologijo za evropsko oceno zadostnosti virov, kot je ustrezno. Poleg tega Komisija najpozneje tri mesece po začetku veljavnosti te uredbe pripravi predloge za poenostavitev postopka ocenjevanja mehanizmov za zmogljivost, kot je ustrezno.

10. V zvezi z mehanizmi za zmogljivost so države članice v času pogajanj večkrat zaprosile za črtanje začasne narave in sklicevanja na mehanizme za zmogljivost kot skrajni ukrep. Ne glede na potrebo po omejitvi izkrivljanja konkurence in notranjega trga predlagani besedili priznavata, da imajo lahko mehanizmi za zmogljivost pomembno vlogo pri zagotavljanju zadostnosti virov, zlasti med prehodom na brezogljični sistem. V zvezi s tem besedilo uvaja možnost, da se od Komisije zahteva omejena razširitev odstopanj od mejne vrednosti emisij CO₂ v mehanizmih za zmogljivost zaradi vprašanj v zvezi z zanesljivostjo oskrbe.
11. V členu 64 Uredbe, členu 66 Direktive in uvodni izjavi (53b) so bila Estoniji, Latviji in Litvi odobrena nova odstopanja glede njihovih izravnalnih trgov. Ker so za upravljanje frekvenc odvisne od sinhronega območja Rusije, baltske države še niso mogle razviti lastnega delujočega izravnalnega trga. Ruska vojna agresija je povečala tveganje za zanesljivost oskrbe baltskih držav. Da bi jim omogočili razvoj lastnega izravnalnega trga in povezavo s celinsko Evropo, bodo baltske države za določeno obdobje izvzete iz nekaterih zahtev, ki veljajo za obstoječe izravnalne trge.
12. Člen 66 in ustrezna uvodna izjava (53g) uvajata odstopanja za Ciper od členov 40(4) in 54(2), dokler prenosni sistem na Cipru ni priključen na prenosne sisteme drugih držav članic prek medsebojne povezave.
13. Kar zadeva določbe o porabnikih v direktivi:
 - V uvodni izjavi (46) je pojasnjeno, da bi morale biti odjemalcem omogočeno, da imajo več kot eno merilno in obračunsko mesto v okviru enotne priključne točke za njihov objekt. V zvezi s tem je bila državam članicam omogočena večja prožnost pri določanju teh pravil na nacionalni ravni. Poleg tega je bila dodana možnost, da lahko pametni merilni sistemi neposredno pokrivajo več kot eno merilno mesto.

- V členu 11a in uvodni izjavi (44) je bilo dodano, da lahko države članice dobavitelje, ki ponujajo le pogodbe z dinamičnimi cenami, oprostitjo obveznosti ponujanja pogodb s fiksno ceno, sklenjeno za določeno obdobje, če to nima negativnega vpliva na konkurenco in če se ohrani zadostna izbira pogodb s fiksno ceno, sklenjeno za določeno obdobje.
- V členu 15a in uvodni izjavi (51) o souporabi energije je bila pojasnjena odgovornost za izravnavo med dejavnimi odjemalci. Poleg tega veljajo vse opredeljene pravice in obveznosti odjemalcev za končne odjemalce, vključene v programe souporabe energije. Obenem je bilo pojasnjeno, da pojem souporabe energije ne posega v veljavna nacionalna pravila za izdajo dovoljenj dobaviteljem.
- V členu 27a in uvodni izjavi (48) je bilo pojasnjeno, da ta direktiva ne posega v obstoječe sheme zasilnih dobaviteljev. Zato v primeru, če je država članica že imenovala zasilnega dobavitelja pred začetkom veljavnosti te direktive, ni treba izvesti novega postopka za njegovo imenovanje. Obenem je zasilnega dobavitelja mogoče imenovati, ko nastopijo težave v zvezi z dobaviteljem ali že pred tem.

- V členu 66a in uvodni izjavi (53) je bilo Svetu dane več postopkovne diskrecije pri odločanju o tem, kdaj pride do krize zaradi cen električne energije. Svet bi moral na predlog Komisije z izvedbenim sklepom ugotoviti obstoj krize zaradi cen električne energije na regionalni ravni ali ravni Unije, v sklepu pa bi moral biti naveden tudi čas veljavnosti, ki je lahko največ eno leto. V zvezi s sprožilci so bila merila veleprodajnega trga večinoma ohranjena v skladu s predlogom Komisije, vendar je bila uvedena možnost, da so pri izračunu zelo visokih cen izključena obdobja neobičajnih cen. Hkrati so merila maloprodajnega trga postala prožnejša, deloma z uvedbo razpona za raven močnega zvišanja maloprodajnih cen električne energije, deloma s tem, da se je v prihodnost usmerjena ocena obdobja pričakovanega trajanja teh cen skrajšala s šestih mesecev na tri mesece. Nazadnje je bil dodan mehanizem za primer podaljšanja krize zaradi cen na regionalni ravni ali ravni Unije, ki bo predmet ocene Komisije in predloga Komisije.
- Kar zadeva obdobje za prenos direktive, se splošno pravilo šestih mesecev ohrani v skladu s predlogom Komisije. Vendar je bilo uvedeno obdobje štiriindvajset mesecev za člen 4 o prosti izbiri dobavitelja in člen 15a o souporabi energije, da se olajšajo postopki izvajanja v državah članicah.

glede predloga uredbe za izboljšanje zaščite Unije pred tržno manipulacijo na veleprodajnem energetske trgu:

- a) V člen 2(20a) in uvodno izjavo (10) je bila na zahtevo več delegacij vključena opredelitev knjige naročil, da bi se predlog podrobneje opredelil.
- b) V členih 4a in 9a ter uvodnih izjavah (11) in (12) v zvezi s platformami za notranje informacije (IIP) in mehanizmi za registrirano poročanje (RRM) je bilo dodano, da bi morala biti Agencija v nekaterih primerih pooblaščen za odvzem dovoljenja. Poleg tega je bila Komisija pooblaščen za sprejemanje izvedbenih aktov, v katerih natančneje opredeli določbe v zvezi z RRM in IIP. Ti členi se bodo zato uporabljali šele, ko bo Komisija sprejela ustrezne izvedbene akte.
- c) V členu 9 in uvodni izjavi (18a) je bila spremenjena zahteva za udeležence na trgu, ki imajo prebivališče ali sedež v tretji državi. Da se državam članicam zagotovi večja jasnost, se od teh udeležencev na trgu zdaj zahteva, da namesto prijave urada imenujejo zastopnika v tisti državi članici, v kateri so dejavni.
- d) V zvezi s členom 13 lahko ACER izvaja svoja pooblastila v jurisdikciji držav članic, razen če nacionalni regulativni organ temu nasprotuje, ker je uradno začel preiskavo ali izvaja preiskavo v zvezi z istimi dejstvi ali je že sam izvedel preiskavo v zvezi z istimi dejstvi in ugotovil, da je prišlo oziroma ni prišlo do kršitve. ACER pred tem obvesti nacionalni regulativni organ in druge zadevne organe. ACER lahko izvaja svoja pooblastila, kadar nacionalni regulativni organ v primerih s čezmejnimi učinkom ne sprejme potrebnih ukrepov za izpolnitev zahteve ACER. ACER po zaključku preiskave pripravi poročilo o preiskavi, v katerem navede svoje ugotovitve.

- e) Poleg tega je bilo v členu 13 dodano, da lahko Agencija brez poseganja v odstavek 3a izvaja svoja pooblastila, če pristojni nacionalni regulativni organ od nje zahteva, da izvaja svoja pooblastila v zvezi z akti s čezmejnimi učinkom.
- f) V členu 13a v zvezi z inšpekcijskimi pregledi na kraju samem, ki jih izvaja ACER, je bilo pojasnjeno, da se inšpekcijski pregledi pripravijo in izvajajo v tesnem sodelovanju in ob usklajevanju z nacionalnimi organi. Pooblastilo ACER za inšpekcijske preglede na kraju samem je bilo natančneje opredeljeno, da se zagotovi večja jasnost. Prav tako je bilo dodano, da se pregledi na kraju samem v zasebnih prostorih ne smejo izvajati brez predhodnega dovoljenja pravosodnega organa.
- g) Člen 13c v zvezi s postopkovnimi jamstvi za preglede ACER je bil okrepljen s podrobnim opisom pravice preiskovanih oseb, da predložijo pripombe o dejstvih v zvezi z njimi, preden ACER sprejme poročilo o preiskavi v skladu s členom 13.
- h) V členu 16b je bilo pojasnjeno, da smernice in priporočila Agencije niso zavezujoči in da Agencija ne bo mogla objaviti informacij o tem, ali nacionalni regulativni organ ne ravna v skladu s smernicami ali priporočili.
- i) V členu 18 in uvodni izjavi (18) so bile uvedene spremembe za zagotovitev doslednejše uporabe upravnih glob v državah članicah. V ta namen je bil vključen seznam meril za določitev teh upravnih glob in njihova višina. Poleg tega je bila državam članicam zagotovljena večja prožnost, tako da se je uvedla možnost nižjih glob, ki se določijo za vsak primer posebej. Dodani so bili tudi postopki v primerih, ko pravni sistem države članice ne določa upravnih glob.

V. ZAKLJUČEK

1. Svet naj glede na navedeno preuči kompromisno besedilo predsedstva iz dokumentov 10605/23 in 10606/23, razreši preostala vprašanja, ki bi se lahko zastavila med sejo, ter doseže dogovor o splošnem pristopu Sveta za prihodnja pogajanja z Evropskim parlamentom.
